

ДО

НАУЧНОТО ЖУРИ

ПРИ СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „КЛИМЕНТ
ОХРИДСКИ” ПО ЗАЩИТАТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ОНС „ДОКТОР” ПО „ПРАВО”

Утвърдено със Заповед № РД 38-243/24.04.2018 г.
на Ректора на СУ „Св.Кл.Охридски”

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Атанас Петров Василев

Относно:

Дисертационния труд на *Цвета Евгениева Попова*
„Осигурителният стаж в българското законодателство”

Уважаеми колеги,

Темата на дисертационния труд, сама по себе си, е предизвикателна. Едва ли може да събуди съмнения и нейната актуалност и значимост (в случая - „дисертабилност”).

Темата е *актуална*, защото с приемнето на КСО (първоначално – КЗОО) осигурителното право в съответствие с „отварянето на вратите” към свободно пазарно стопанство у нас релювира осигурителния принос и на голяма група трудещи се граждани извън осигурените по трудови и службени отношения (която и се увеличи). Става дума за лицата, упражняващи трудова дейност на свой риск и за своя сметка, в правни форми извън зависимия, подчинен труд по трудови и службени правоотношения. *„Дисертабилна”, първо*, защото не е била предмет на самостоятелно научно изследване. Тя е била засягана в учебните курсове по осигурително право, в част от изследването на съвкупността от осигурени лица в ДОО (Яр.Генова); откъслечни изложения по нея се

съдържат и в някои статии и научнопопулярни публикации, докосващи се до тази проблематика. Но специално и цялостно проблематиката на осигурителния стаж като нова правна категория не е била предмет на монографично изследване. От това гледище проявеният интерес на авторката към тази проблематика трябва да бъде приветствуван. *Второ*, заради научната и практическата значимост на изследваната проблематика; материя чиято правна уредба и практиката въз основа на нея са благодатна почва за сериозни научни анализи и обобщения.

Трябва да бъде приветствуван и като цяло успешният резултат от проведеното от авторката изследване, за което свидетелствува представеното изложение. То напълно отговаря на законните изисквания за „дисертационен труд“.

За да не бъде голословен в следващото изложение ще представя само някои от по-съществените **научни достойнства** на труда.

Първо, той е *почти изчерпателен* в обема и проблематиката, която се изследва и изложението е *правилно, логично структурирано* – от понятието (включително отграничаването му от близки понятия и категории) и видовете на осигурителния стаж към реда за установяването и изчисляването му – все съществени и значими за материята теоретични и практически проблеми. В това отношение внимание заслужава **сбитата, изчистена дефиниция на понятието осигурителен стаж** (с.110) с надлежната предшествуваща аргументация (Гл.ІІ, § 1). Внимание заслужава и изводът за зачитане за действителен стаж на периодите по чл.9, ал.2 т.1,2 и 3 и по чл.9, ал.3, т.4 КСО (с.141-148). Обратният извод би довел до неоправдана казуистика и дребнавост на уредбата, което би я направило още по-трудно приложима. Същата характеристика се отнася и до изложението относно процедурата за установяване на осигурителен стаж по съдебен ред (с.212 и сл.). Изправени сме пред една **стройност и последователност на анализа** на предпоставките за предявяването на иск, предмета на делото, легитимацията, тежестта на доказване, правната същност на производството (с.213-218 и сл.).

Второ, изложението е стегнато (колкото уредбата го позволява), постигнато с един ясен и „чист“ юридически език

Трето, в изследването са умело използвани *историческия и сравнителноправен подход*, задълбочена *аналитичност* с поредица от обосновани *обобщения, критичност* към правнонормативните решения, верни и обосновани изводи за насоките на подобряването ѝ. Същевременно критичността и полемиката са изложени с *научна коректност и добросъвестност*. По-конкретно, отбелязване заслужава

анализът и прецизното разграничаване на същинския от несъщинския (приравнения) осигурителен стаж (Гл. I, §§ 1 и 2). Основателна е критиката на авторката към състоянието на действащата уредба. Крайно време е да се сложи ред в тази материя. Сега уредбата наподобява българската пътна мрежа – дупки (че дори и ями) и кръпки с различни размери, форма и пълнеж и със съмнителна надеждност.

Четвърто, обосноващите *предложения de lege ferenda*. Аргументацията и текстуалното формулиране на предложенията по начало трябва да бъдат подкрепени. Те, наред с другите отбелязани научни изводи и обобщения, по същество представляват *научна новост*, съответно – **принос** в правната доктрина. Повечето от тях са формулирани сбито в заключението на труда. Остава да се надяваме, че изследването ще попадне в ползрението на законодателя, другите нормотворци и практики и те ще му обърнат подобаващото внимание.

Изобщо налице е един труд, който безрезервно може да се окачестви като *достоеен за защита на дисертация* за присъждане на ОНС „доктор” по „Право”.

Струва ми се, че няма да бъдат излишни и някои *бележки и препоръки* за подобряването на труда, които ще бъдат направени съгласно последователността на изложението.

Преди всичко, съмнителна ми се струва необходимостта от *твърде пространното изложение на действащата уредба* в Гл. 1, § 2. Нали впоследствие се прави анализ и критика на тази уредба. Това несъмнено предполага и текстуално представянето на правните решения. Вярно е, че авторката е посъкратила това изложение в сравнение с предишния му вариант, но все пак ми се струва (от чисто научно гледище) ненужно систематичното обособяване на тази материя в самостоятелен параграф. В този си вид изложението надали има нещо повече от информационна стойност.

На *второ място*, при посоченото вече умело използване на сравнителноправния подход на изследването, не навсякъде е изразено *личното отношение* на авторката към международните и чуждестранните правни решения. Това се проявява и при изложението на противоречива съдебна практика. Липсва изложение коя практика авторката смята за законосъобразна и коя подкрепя (вж. напр. с.102-104). Окончателния вариант на ръкописа (представеният за оценяване) наистина е допълнен, но не навсякъде и личното становище е недостатъчно категорично изразено.

По-нататък, струва ми се, че авторката не е направила още една *крачка към категоричното квалифициране на т.нар. пенсии*,

несвързани с трудова дейност като социални, неосигурителни плащания и за „изваждането“ на уредбата им от осигурителния закон (вж. с.157-158). Инерцията да се уреждат тези плащания като пенсии в осигурителния закон, струва ми се трябва да бъде преодоляна. Впрочем и самият закон (КСО) съдържа индиция за липсата на осигурителен елемент в тези плащания, като не предвижда фонда „Пенсии несвързани с трудова дейност“ наред с другите осигурителни фондове (срв. чл.2, ал.2 КСО).

Накрая, в Гл.ІІІ, § 2 са изведени пет общи *правила за изчисляване на трудовия стаж*. Питам се дали всеки тези 5 правила са наистина общи, след като имат обособено персонално и предметно действие и специфичен начин на изчисляването. Това, струва ми се, не позволява тези правила да се квалифицират като общи. Логичната диференция е – едно общо правило с обща във всяко отношение приложимост, доколкото не е изключена от действието на специални правила, обособени по един или друг критерий. Вярно, авторката отбелязва липсата на логика в уредбата (с.245-258), но не е направила следващата крачка - да предложи едно нова подреждане на тази неразбория. Неприемливо ми изглежда и разглеждането на изключения от изключенията (Гл. ІІІ, § 2, т.4)., които противно на формалната логика, не се „връщат“ в обсега на правилото ?!

Надали изложените забележки се отразяват на високата обща оценка на посочените научни достойнства на труда. Напротив, те предизвикват размисъл и разкриват пространство за по-нататъшно усъвършенстване на изследването. И не само на него. Бележките са предизвикателство въобще към работещите в тази материя.

Представен е и *автореферат* на дисертационния труд. В сбитата форма той вярно отразява основните части от съдържанието на труда, както и по-съществените научни приноси.

Приложена е и библиографска *справка за публикациите по темата* на дисертационния труд. Впечатляващо е количеството на тези публикации – 1 студия и 6 статии в утвърдени специализирани научни юридически издания. Прочитът на приложените копия от публикациите задълбочава общото впечатление за наличието на сериозно и задълбочено отношение на авторката към проблематиката, прецизни анализи, сполучливи обобщения и обосновани предложения *de lege ferenda*. Все качества, които убеждават във високото научно равнище на изследователската работа на кандидатката за научната степен „Доктор“ по специалността „Право“.

Като се основавам на това кратко, но надявам се, убедително изложение, си позволявам да препоръчам на членовете на Научното жури да се приеме решение за *даване на ОНС „Доктор” по „Право” на Цвета Евгениева Попова въз основа преди всичко на дисертационния труд „Осигурителният стаж в българското законодателство”, както и на представените публикации и цялостната ѝ преподавателска и научноизследователска дейност.*

София, 17 май 2018 г.

С уважение:

(Ат.Василев)